

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПРИКАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Циклова комісія дисциплін професійної та практичної підготовки
спеціальності «Дошкільна освіта»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

освітньо-професійний ступінь «Фаховий молодший бакалавр»

Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта»

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Освітня кваліфікація : Фаховий молодший бакалавр дошкільної освіти

Професійна кваліфікація: Вихователь закладу дошкільної освіти

Затверджено на засіданні циклової комісії
професійної та практичної підготовки
(спеціальність «Дошкільна освіта»)

Протокол № 1 від 31 серпня 2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Теорія та методика інклюзивного навчання
Викладач	Лідія СИДОРІВ
Контактний телефон викладача	0664560265
E-mail викладача	lida.sydoriv@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредитів ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Дисципліну розроблено з урахуванням досвіду викладання курсу «Навчання учнів з особливими потребами в інклюзивному середовищі» в Університеті Міннесоти (США), теоретичних і практичних розробок та надбань учасників програми міжнародної співпраці «Без кордонів: розвиток та підтримка інклюзивної освітньої спільноти» та результатів дисертаційного дослідження Сучасний етап розвитку суспільства вимагає повного залучення та реалізації потреб і можливостей усіх його учасників. Обов'язок держави в сфері освіти – створення та забезпечення умов реалізації потенціалу кожної дитини у навчанні та розвитку, професійній діяльності та міжособистісних стосунках. Людина – найвища цінність та суспільний ресурс і забезпечення права на якісне навчання кожного індивіда з врахуванням його чи її особливостей та потреб є передумовою сталого розвитку суспільства, приносячи користь усім його учасникам. Інклюзивна освіта дозволяє дітям з особливими освітніми потребами та інвалідністю навчатися разом із нормотиповими дітьми в спільному організованому середовищі, використовуючи характерні стратегії і механізми та індивідуально-диференційований підхід. Таким чином, забезпечується соціалізація та розвиток кожної дитини.</p> <p>Предметом вивчення навчальної дисципліни є наукові уявлення про сутність, основні завдання, напрями соціально-педагогічної роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби в закладах дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання; особливості організації, нормативно-правове забезпечення, проблеми і перспективи побудови інклюзивного освітнього середовища для цих дітей; процес диференціації навчання, виховання та розвитку дітей з особливими потребами; виявлення найбільш результативних шляхів, методів та засобів, своєчасне виявлення, попередження та подолання порушень у розвитку та поведінці у дітей.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою вивчення дисципліни є оволодіння студентами компетентностями щодо концептуальних теоретико-методологічних, нормативно-правових та організаційно-методичних засад інклюзивної освіти; формування систематизованих наукових уявлень про сутність, основні завдання, напрями роботи з учнями з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної</p>	

освіти з інклюзивною формою навчання; ознайомлення з особливостями організації інклюзивного освітнього середовища; формування загальнокультурних та професійних компетенцій педагогів для інклюзивного навчання дітей; здійснення особистісно-мотиваційної, когнітивної та практичної підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти до реалізації інклюзивної моделі освіти.

Основними **цілями** вивчення дисципліни є:

- сформуванати усвідомлене розуміння принципів інклюзивної освіти;
- ознайомити із завданнями інклюзивної освіти, віковою періодизацією, організаційними моделями та їх методичною реалізацією;
- ознайомити з законодавчо-нормативною базою та тенденціями розвитку інклюзивної освіти у світі та в Україні;
- сформуванати практичні навички і вміння застосовувати методи професійної діяльності педагогів у закладах дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання;
- виробити навички співвикладання та співпраці в команді спеціалістів та батьків при навчанні та вихованні дітей з особливими освітніми потребами;
- сформуванати навички диференційованого викладання та оцінювання, адаптації навчальних матеріалів;
- навчити застосовувати стратегії та практики організації інклюзивного освітнього середовища, принципи універсального дизайну, техніки підтримки позитивної поведінки, багатоярусні системи втручання і підтримки учнів.

4. Програмні компетентності та результати навчання

ІК Здатність:

- вирішувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного (раннього та перед шкільного) віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій та фахових методик дошкільної освіти;
- нести відповідальність за результати своєї діяльності;
- здійснювати контроль за іншими особами у визначених ситуаціях

ЗК3 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК13 Здатність до організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних фізичних і психічних можливостей дітей в найбільш оптимальних для них формах

СК14 Здатність до саморозвитку та самореалізації з використанням перспективного педагогічного досвіду, освітніх інновацій у професійній діяльності

СК15 Здатність до міжособистісної взаємодії з учасниками освітнього процесу

РН1 Упорядковувати універсальне, розвивальне середовище у групах раннього та дошкільного віку з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дитини

PH13 Знати нормативно-правові документи, законодавчі акти у сфері дошкільної освіти, використовувати їх та фахову літературу у практичній діяльності

PH18 Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку в нормі, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими потребами; володіти технологіями дошкільної інклюзивної освіти

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	10
семінарські, практичні заняття	20
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8	012 Дошкільна освіта	4	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Л-1 Інклюзія в освіті як передумова дотримання прав людини, виклик сучасності та психолого-педагогічна проблема	2		2
СЕМ 1 Інклюзія як філософський та психолого-педагогічний виклик людству.		2	2
Л-2 Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти(міжнародні документи). Національне законодавство в сфері інклюзивної освіти.	2		4
СЕМ 2 Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти (розгляд міжнародних документів). Національне законодавство в сфері інклюзивної освіти (аналіз документів).		2	6
Л 3 Різні країни-підхід один. Аналіз світового досвіду інклюзивного навчання	2		6
СЕМ 3 Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах США та Канаді. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи		2	

Л 4 Раннє втручання як система комплексної допомоги. Інклюзія в закладах дошкільної освіти. Організація інклюзивного простору. УД. Соціальна інклюзія. Етапи соціалізації дитини з ООП. Транзиція.	2		2
СЕМ-4 Програми раннього втручання за кордоном та в Україні. Організація інклюзивного освітнього простору в дошкільних навчальних закладах. Система інклюзивної дошкільної освіти за кордоном та Україні		2	2
СЕМ-5 Інклюзія в закладах дошкільної освіти. УД. Організація інклюзивного простору. універсальний дизайн в освіті. Архітектурна доступність навчального закладу ДО.		2	2
СЕМ-6 Соціальна інклюзія. Транзиція , її елементи. Програми переходу різних вікових категорій осіб з інвалідністю у ДНЗ.		2	2
Л 5 Категорії дітей з інвалідністю у суспільстві. Навчання дітей з ООП. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП. Співпраця членів команди супроводу. Асистент вчителя, його функції. асистент дитини. Психолого-педагогічна та корекційно - розвиткова робота	2		4
СЕМ-7 Навчання дітей з сенсорними порушеннями (порушенням зору, слуху). Навчання дітей з ЗПР. Робота з обдарованими дітьми.		2	4
СЕМ-8 Навчання дітей з інтелектуальними порушеннями. Навчання дітей з синдромом Дауна. Діти з розладами спектру аутизму		2	4
СЕМ-9 Індивідуальна програма розвитку дитини з ООп. Розгляд кожного компонента. Співпраця членів команди супроводу. Функції кожного члена команди. Батьки -члени команди супроводу. Стратегії навчання в інклюзивній групі. Асистент вихователя, його функції. асистент дитини. Стратегії поведінкових втручань. Запобігання булінгу.		2	10
СЕМ-10 Інклюзивно-ресурсні центри: мережа, структура, мета та особливості діяльності. Психолого-педагогічна та корекційно- розвиткова робота: основні напрями, принципи, цілі та завдання. Адаптація та модифікація навчальних		2	10

програм для дітей з ООП.			
Всього	10	20	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни	
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Вид контролю – залік. Максимальна кількість балів – 100. Практичні заняття – 50 балів, Контрольна робота – 25 балів; Самостійна робота / індивідуальне/творче завдання – 25 балів
Вимоги до письмових робіт	Дотримання академічної доброчесності, фахове володіння навчальним матеріалом
Семінарські заняття	Максимальна оцінка – 100 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань
Підсумковий контроль	Вид контролю – диференційований залік <i>Підсумкові тестові завдання 25 балів</i>
7. Політика навчальної дисципліни	
<p>1. <i>Письмові роботи</i> виконуються відповідно до тем, зазначених у силабусі.</p> <p>2. <i>Академічна доброчесність</i>. Викладання навчальної дисципліни та взаємодія із здобувачем освіти ґрунтуються на основі положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/.</p> <p>3. <i>Відвідування занять</i>. Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.).</p> <p>Порядок та організація контролю знань здобувачів фахової передвищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу у Відокремленому структурному підрозділі «Івано-Франківський фаховий коледж Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», введеного в дію наказом ректора від _____ 2023 р № _____.</p>	

https://ifk.pnu.edu.ua/polozhennia/_____.pdf

4. *Неформальна освіта*. Результати неформальної освіти зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

Основна:

1. Сходинки інклюзії : наук.-практ. посібник для педагогів, студентів та батьків. / за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2019. 155 с.
2. Навчальний курикулум з інклюзивної освіти : Теорія та методика інклюзивного навчання. Модулі 4-6 / уклад. Л. М. Сидорів, за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2020. 265 с.
3. Активізація батьків та створення громадської організації [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ngonetwork.org.ua/aktyvizatsiya-batkiv-ta-stvorennya-gromadskoyi-organizatsiyi/> (дата звернення: 15.08.2023).
4. Всі учні» – означає всі учні, доповідь Джой Лі Фредріксон [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.slideshare.net/Inclusive_Education_Community/all-students-means-all-students-joy-ukr/secret/fWEizVcf4eyVY3 (дата звернення: 10.07.2023).
5. Громадські організації. Ресурси. / Ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського міського університету імені Бориса Грінченка [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://rcpio.ipro.kubg.edu.ua/?page_id=3906 / (дата звернення: 15.08.2023).
6. Дацьо Н., Гошовський В., Якимів О., Маланчій В., Сидорів С. Нічого про нас без нас / Nothing about us without us : poradnik dla учасників інклюзивного процесу. / за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ, 2022. 44 с.
7. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 10.07.2023)
8. Колупаєва А. А., Савчук Л. О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. Київ : Видавнича група «АТОПОЛ», 2019. 274 с.
9. Колупаєва А.А. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи / Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади: монографія. – К.: Педагогічна думка, 2019. 458 с.
10. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. *Інклюзивна освіта: від основ до практики*: [монографія]. К.:ТОВ «АТОПОЛ», 2019. 152 с.
11. Конвенція про права дитини, 1989. [Електронний ресурс]. Режим

- доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення: 15.08.2023)
12. Конвенція про права дитини. Версія для дітей. Дата публікації листопад 2019 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uni.cf/3iPpVbu> (дата звернення: 15.08.2023)
 13. Конвенція про права осіб з інвалідністю. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71 (дата звернення: 15.08.2023)
 14. Лорман Т., Деспелер Дж., Харві Д. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі : практич. посіб. пер. з англ. Київ : СПД-ФО Парашин І. С., 2019. 296 с.
 15. Онлайн навчання [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/dlya-batkiiv/onlajn-navchannya?fbclid> (дата звернення: 15.08.2023)..
 16. Організація дистанційного навчання в школі : методичні рекомендації [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/06/GRYF_Metodychni_rekomendatsii-_dystantsiyna_osvita_razvoroty.pdf (дата звернення: 15.08.2023).
 17. Особливості дистанційного навчання дітей з особливими освітніми потребами [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://youtu.be/YOU4qGGurzo> (дата звернення: 15.08.2023).
 18. П'єцух М. Право на освіту: що пішло не так з дистанційним навчанням і як діяти далі. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zmina.info/articles/pravo-dytny-na-osvitu-pidsumky-navchalnogo-roku-z-karantynnymu-osoblyvostyamy/> (дата звернення: 15.08.2023).
 19. Підтримка дітей з ООП під час канікул. Поведінковий підхід. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://youtu.be/Vlm0jUcL6i4> (дата звернення: 15.08.2023).
 20. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ "Агенство" Україна", 2019. 300 с.
 21. Про фахову передвищу освіту: Закон України від 6.06.2019 № 2745-VIII [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19> (дата звернення: 10.07.2023).
 22. Саламанська декларація: про принципи, політику і практичну діяльність в сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами, 1994. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94 (дата звернення: 10.07.2023)
 23. Сидорів Л.М. Навчальний курикулум з інклюзивної освіти : Теорія та методика інклюзивного навчання. Модулі 4-6 / уклад. Л. М. Сидорів, за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2020. 265 с.
 24. Сидорів С. Інклюзивна освіта в Україні та США: First-hand experience. /

Гірська школа: сучасні виклики і перспективи розвитку. Івано-Франківськ, 2019. С. 355—369.

25. Sydoriv S. Organizing and Sustaining Inclusive Learning Environment: International Practices. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University.* 2020. Vol. 7, No 1. P. 122-128. URL: <https://doi.org/10.15330/jpnu.7.1.122-128>

Допоміжна

1. Без кордонів: розвиток та підтримка інклюзивної освітньої спільноти. [Електронний ресурс] Режим доступу: https://www.slideshare.net/Inclusive_Education_Community/without-borders-project (дата звернення: 11.07.2023).
2. Всеукраїнський консорціум з інклюзивної освіти. [Електронний ресурс]. Режим доступу https://www.slideshare.net/Inclusive_Education_Community/consortium-on-inclusive-education-sydoriv-kharkiv-project (дата звернення: 11.07.2023).
3. Досвід участі у міжнародній програмі стажування уряду США з інклюзивної освіти Sergiy Sydoriv. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.slideshare.net/Inclusive_Education_Community/ada-experience-236823960 (дата звернення: 11.07.2023).
4. Моделі змішаного навчання: особливості, поради, успішні приклади. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://blog.ed-era.com/modieli-zmishanogho-navchannia-osoblivosti-poradi-uspishni-prikladi/> (дата звернення: 15.08.2023).
5. Оглядовий освітній серіал «Карантин: онлайн-сервіси для вчителів» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/online-services-for-teachers> (дата звернення: 15.08.2023).
6. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 р. № 872, із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ №588 від 09.08.2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-2011-p>
7. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 636-2019-п [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/636-2019-p> (дата звернення: 10.07.2023).
8. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Голос України.* 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.
9. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України {Назва Закону із змінами, внесеними згідно із Законом № 2249-VIII від 19.12.2017} Редакція від 13.02.2020 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12> (дата звернення: 10.07.2023).

10. Рівність та інклюзія. Клейтон Келлер. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.slideshare.net/secret/3X9gRUNPcWqOFV> (дата звернення: 15.08.2023).
11. Тиждень інклюзії та семінар «Без кордонів: розвиток та підтримка інклюзивної освітньої спільноти». [Електронний ресурс]. https://www.slideshare.net/Inclusive_Education_Community/inclusive-education-week-and-seminar-pnu-236825406.
12. Bell, C. (2022). *El Deafo*. Amulet Books.
13. Blyznyuk T., & Sydoriv S. Ensuring the personality-centered approach in inclusive education. *Scientific Bulletin of Chelm-Section of Pedagogy*. 2019. №1. P. 33-43. URL: https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/scientific-bulletin-of-chem-section-of-pedagogy/2019-numer-1/scientific_bulletin_of_chelm_section_of_pedagogy-r2019-t-n1-s33-43.pdf
14. Budnyk O., & Sydoriv S. Social and pedagogical aspects of the development of inclusive education. *Sociální pedagogika / Social Education*. 2019. Vol. 7, №1. P. 36–48. :<https://doi.org/10.7441/soced.2019.07.01.03>
15. Inclusive Education in the Ukrainian Carpathians: Comparing Disability Access between Ukraine and the U.S. Sergiy Sydoriv. [Електронний ресурс]. <https://www.slideshare.net/secret/MSAhB9KOoOkaLN> (дата звернення: 11.07.2023).
16. Inclusive Education in the United States: A Hands-On Approach. Abery B., & Tichá R. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.slideshare.net/secret/1Xkxx1zV8JkxRK> 236825341 (дата звернення: 11.07.2023).

Інформаційні ресурси:

1. Наукова бібліотека Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Режим доступу: URL <http://lib.pnu.edu.ua/>
2. Psychological First Aid [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.coursera.org/learn/psychological-first-aid>
3. Education for All: Disability, Diversity and Inclusion. The University of Cape Town online course. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.futurelearn.com/courses/education-for-all>
4. Inclusive Education community. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.youtube.com/@inclusive_education_community
5. Without borders: розвиток та підтримка інклюзивної освітньої спільноти [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.facebook.com/groups/InlusiveEducationCommunity>
6. Inclusion without borders / Інклюзія без кордонів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.facebook.com/groups/InclusionUA>
7. Сходинки інклюзії [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.facebook.com/groups/2693437500887851>
8. Creating an Inclusive Learning Environment [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://akflearninghub.org/courses/education/creating-an-inclusive-learning-environment-2/>

Викладач

Сидорів Л.М.